

ETNOLOGIJA I ANTROPOLOGIJA U SRBIJI: MASTER STUDIJE

U decenijama novog milenijuma, redakcija časopisa *Antropologija* nastojala je da iz godine u godinu objavljuje domaću i međunarodnu produkciju iz svih oblasti društveno-humanističkih nauka, sa primarnim fokusom na štampanje etnološko-antropoloških radova. Predstavnici naše broјčano male, ali izrazito produktivne profesije, zaposleni u struci, kao istraživači, predavači i kustosi imali su priliku da u ovom i drugim etnološko-antropološkim časopisima (EAP, GEI, GEM, EAS), doprinesu, objavljivanjem istraživačkih rezultata, ne samo uvećanju ukupnog antropološkog znanja, već i širenju percepcije toga šta (sve) antropologija danas jeste i kako doprinosi razumevanju savremenog sveta. Ali da bi se došlo do kompletnijeg uvida u tematski i metodološki opseg aktuelnih tendencija u srpskoj etnologiji-antropologiji, od koristi je razmotriti i šta ona znači za naše diplomirane i master studente, kako je oni doživljavaju i na koji način usklađuju njenu disciplinarno specifičnu „optiku” sa tačkom gledišta s koje sami posmatraju svet.

Ovaj tematski broj posvećen je, otud, našim mlađim kolegama od kojih većina po prvi put (mada, zasigurno ne i poslednji!) objavljuje svoje naučne tekstove. Zbog manjka šire društvene svesti o tome čemu bi antropologija trebalo da služi i na koji način da se njeni disciplinarni potencijali iskoriste, mnoge naše diplomirane kolegice i kolege sa osnovnih i master studija primorani su, nažalost, da se uključe u tržište rada koje mahom ne prepoznaje njihov obrazovni profil, niti znanja stečena studiranjem. Nezanemarljiv broj njih bolje prilike traži u inostranstvu, gde se nadaju da će naići na više razumevanja i širi manevarski prostor za iskazivanje svojih kvaliteta. Bez obzira na to da li nadareni studenti napuštaju profesiju u korist zaposlenja van struke ili se pridružuju opštem „odlivu mozgova” koji već predugo pustoši našu zemlju, radi se o gubitku – kako za antropološku, tako i za širu društvenu zajednicu. Svrha ovog temata ogleđa se, dakle, u promociji originalnih ideja i istraživačkih perspektiva mlađih kolega u oblasti etnologije-antropologije i drugih društveno-humanističkih nauka, ali i davanju vetra u leđa njihovim prvim koracima ka izgradnji akademskih karijera u našoj zemlji.

Dalekosežno posmatrano, cilj temata je da motiviše profesore i istraživače sa našeg, odnosno drugih fakulteta da u svojstvu gostujućih urednika odabe-

ru radove master kandidata i diplomiranih master studenata u oblasti društveno-humanističkih nauka, sa posebnim naglaskom na etnološko-antropološke teme i prirede ih za objavljivanje u budućim brojevima Antropologije. Ti tekstovi, kojima se ujedno promovisu mladi talenti i naučne discipline iz kojih pišu, trebalo bi da zadovoljavaju kriterijume već iznete u naučnoj politici časopisa (<http://anthroserbia.org/Journals/Metadata/2/directions>). Dodatno, odabrani radovi bi trebalo da su: **a) originalni** – tj. da imaju samostalno osmišljene *istraživačke teme*, do sad nedovoljno obrađene u domaćoj nauci; samostalno definisan *naučni problem*; kao i da su naučno, odnosno sociokulturno *relevantni*; zatim, da se oslanjaju na adekvatan **b) teorijsko-metodološki okvir** – čime se iskazuje poznavanje odgovarajućih analitičkih i interpretativnih pristupaka; kao i uspešna primena izdvojenih teorijskih koncepata i metodoloških alati; konačno, da ih odlikuje zadovoljavajuća **c) struktura i stil** – u smislu vladanja akademskim stilom pisanja i plasmanom argumentacije u skladu sa planiranom strukturom rada.

Članci objavljeni u ovom tematskom broju zadovoljavaju većinu iznetih kriterijuma, ne sve; što ne znači da su kriterijumi po sebi prestrogi, već da oslikavaju ideal kojem se uspešno teži u mentorskom radu na našem Odeljenju. Odabrani tekstovi još predstavljaju jedan mali deo mozaika istraživačkih tema i interesovanja naših koleginica i kolega na diplomskim i master studijama, zbog čega figuriraju kao dobra, mada i dalje nepotpuna ilustracija istraživačkih perspektiva antropologije, kako ih naši studenti vide, a profesori podržavaju efikasnim mentorstvom. Tekst Tamare Zarić „Banke humanog mleka i srodstvo po mleku u islamu – problemi i perspektive” analizira kulturne koncepcije ove telesne tečnosti u interakciji sa takozvanim „bankama mleka” – fenomenom novijeg datuma, i jednim daleko starijim –institucijom srodstva „po mleku”, specifičnom za muslimanske zajednice. Članak Jevgenije Djuževe „Hladnoratovsko nadmetanje na polju nauke između SSSR i SAD: primer mezoameričkih studija i majanistike” govori o uplivima političkih ideologija i efektima državnih cenzura na naučni rad u bivšem Sovjetskom savezu i Sjedinjenim državama, na analitičkom primeru dešifrovanja majanskog pisma od strane sovjetskog lingviste i antropologa Jurija Knorozova (1922–1999). Lea Vučić, autorka članka „Totem i tabu između psihoanalize i antropologije”, bavi se antropološkim preispitivanjima ključnih psihoanalitičkih koncepata, koja su dovela u pitanje pretpostavku o njihovoj univerzalnoj kulturnoj deljenosti i vremenom ih delimično ili u celosti dekonstruisala. Naučni intervju sa Muamerom Bazduljem, autorke Ine Plamenac, master studentkinje sa modula Religija u kulturi, društvu i evropskim integracijama pri Rektoratu Univerziteta u Beogradu, otkriva neke bitne aspekte tzv. „bogumilske teze” u kontekstu savremenog etničkog identiteta Bošnjaka. Koleginica Plamenac je, inače, obavila ovaj intervju iz ne nužno antropoloških pobuda, ali sa istančanom disciplinarnom svešću koju je, eventualno, izgradila slušajući antropološke predmete na datom modulu; njen rad se prirodno uklapa u ovaj temat. I, konačno, naučna polemika „Critical Examination of Several Articles about Vlach Community of Serbia – Applicati-

on of Reflexivity in the Analysis of Scientific Work” autorke Milene Golubović analizira, iz insajderske perspektive, nekoliko novijih sociolingvističkih tekstova o Vlasima u Srbiji, smeštajući ih u interpretativni okvir složene problematike etničkih identiteta i identiteskih politika vlaške zajednice u našoj zemlji. Ovaj tekst je prethodno objavljen u „onlajn” verziji prvog broja našeg časopisa za tekuću godinu, ali je zbog kritičke pažnje koju je privukao kod domaće i inostrane naučne publike, u dogovoru s autorkom povučen, kako bi se publikovala engleska verzija rada. Tu verziju konačno pružamo na uvid širem auditorijumu, ujedno zatvarajući njome ovaj tematski broj – uz napomenu da redakcija Antropologije smatra dobrodošlim odgovore autora na komentare, polemike i kritike njihovih tekstova.

1881. je godina u kojoj je etnologija ušla u ustavu u Velikoj školi. Od tada su našu nauku zahvatile krupne promene, pa ona danas samo na jednom bazičnom planu podseća na etnologiju s kraja 19. i početka 20. veka. Njene političke i društvene uloge, a sa njima i prestiž koji je nekad imala, u međuvremenu su izgubili na težini. U savremenim uslovima, prestiž etnologije i antropologije u Srbiji izgrađivan je na temeljima drugačijim od predašnjih, između ostalog i postepenim generisanjem novih snaga koje ostvarenim rezultatima na svim nivoima studija dokazuju da imaju mnogo toga da pruže nauci. Ovom prilikom, stočetrdesetogodišnjicu nastave etnologije u našoj zemlji, odnosno sto petnaestu godinu od osnivanja etnološkog seminarara na Univerzitetu u Beogradu, posvećujemo njima, u želji da učeći od prošlosti i sa obe noge u sadašnjosti, zasene svojim budućim postignućima sve do sad učinjeno.

Marko Pišev